

57. *Summary Report of the Activities of the War Refugee Board with Respect to the Jews of Hungary*. Washington, 1944. október 9., 4. o., gépelt kézirat. A jelentést Lawrence S. Lesser, a Háborús Menekültügyi Hivatal vezetőjének, John W. Pehle-nek a helyettese állította össze. Néhány nappal később hasonló kérést terjesztett elő Mr. Osborne is, a vatikáni angol követ.

58. *Summary Report of the Activities of the Refugee Board*, i. m., 11–12. o. Lásd továbbá Fein, i. m., 109. o. Amerika és Európa zsidó vezetőit, köztük Kubowitzkit Lesser értesítette a Vatikánnak benyújtott amerikai jegyzékről. Kubovy, i. m., 13–14. o.

59. Friedländer, i. m., 223. o.

60. Graham, i. m., 15. o.

61. *Uo.*, 12. o.

62. Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 182–183. o.

63. Graham, i. m., 12–13. o.

64. A nuncius és Sztójay közötti találkozás jegyzőkönyvét lásd *Vádirat*, 3:92–97. o. A Horthyra és Sztójayra a nuncius által a svájci és svéd képviselőkkel együtt kifejtett nyomásról Veessenmayer két, 1944. július eleji táviratában is beszámol Ribbentrop-nak. Lásd *RLB*, 186–187. dok.

65. *Vádirat*, 3:98–100. o.

66. Lásd Sztójay Jarosznak szóló, július 13-i feljegyzését. *Uo.*, 170–171. o.

67. *Uo.*, 251–255. o.

68. *Uo.*, 167–170. o.

69. *Uo.*, 302–303. o.

70. A jegyzéket a nuncius és Carl I. Danielsson svéd követ személyesen adta át Reményi-Schneller Lajosnak, az akkori miniszterelnök-helyettesnek. A jegyzékszövegét lásd a 25. fejezetben. Ez volt az apostoli megbízott és a semleges államok budapesti képviselőinek első közös megmozdulása.

71. Friedländer, i. m., 224–235. o.

72. Lévai, *Hungarian Jewry and the Papacy*, i. m., 37–38. o. Az elsőtől eltérően, ezt a jegyzéket Rotta, Danielsson, Harald Feller, Jorge Perlasca és Pongrácz gróf írták alá (az utóbbi három a svájci, a spanyol, illetve a portugál követség nevében).

73. Lásd a 26. fejezetben „A nemzetközi gettó” szakaszt.

74. Lévai, *Fehér könyv*, i. m., 144–145. o.

75. Báránszky, aki ezeknek az eseményeknek az idején még csak 21 éves volt, a háború idején végzett mentőmunkájáért – egyebek közt védőiratok kiosztásáért az óbudai téglagyárban és a halálmenetekben – a Yad Vashemtől 1979. január 10-én megkapta az Igaz Ember érmet. Báránszky 1961-ben az Egyesült Államokban telepedett le. Háború alatti és utáni működéséről részleteket lásd Anthony Cardinale: „A Freedom Fighter for Many Seasons.” *The Magazine of the Buffalo News*, Buffalo, 1981. október 11.

76. Lásd a 26. fejezetben.

77. Lévai, *Hungarian Jewry and the Papacy*, i. m., 44. o.

78. A felhatalmazás jogot adott Újvárynak, hogy „táborokban és menetekben felkutassa és hazavigye azokat a zsidó származású embereket, akik az apostoli nunciatúra és a magyar kormány közti megállapodás megsértésével kerültek vagy vannak úton nyugatra”. Újváry Sándor: „Szabálytalan önéletrajz”. *Menóra*, 1979. február 17. 8. o. Lásd továbbá Lévai, *Szürke könyv*, i. m., 187–203. o.

79. Újváry együttműködött Bíróval, Tolnay Gézával, Verebély Tiborral, Kosztich Milánnal, Eszterházy Józseffel, Helle Lászlóval, Földiák Istvánnal, Farkas Imrével, Fehér István őrnaggyal és Horváth Zoltán századossal. *Uo.*